

TÜRKİYE VE BAZI OECD ÜLKELERİNDE BÜTÇE GİDERLERİNİN GELİŞİMİ ÜZERİNE DÖNEMSEL BİR DEĞERLENDİRME

Hatice DAYARⁱ

Öz

Kamu harcamalarının seyri hem devletçi iktisadi sistemi uygulayan ülkelerde hem de piyasa ekonomik şartlarını benimseyen ülkelerde sürekli artış göstermektedir. Devlet, sosyal güvenlik, eğitim sağlık, adalet gibi alanlarda ek görevler de üstlenmiştir. Bu nedenle devletin ekonomik sistemdeki rolü sürekli olarak önem kazanmaktadır. Bu bağlamda etkin bir bütçe sistemi kamu harcamalarında da etkinliğin artmasını sağlayacaktır. Toplam kamu harcamalarının bir yansıması olan genel devlet bütçesi giderleri de kaynak dağılımını belirleyen en önemli mekanizmalardan birini oluşturmaktadır. Bütçe harcamalarının incelenmesi, harcamaların hangi hizmetlere ayrıldığına görülmesini sağlamakta ve uygulanan ekonomik ve sosyal politikaların sonuçlarının görülüp değerlendirilmesini sağlayabilmektedir. Çalışmada, Türkiye'nin de üyesi olduğu Ekonomik İş Birliği ve Kalkınma Örgütü (OECD) üyesi olan bazı ülkelerde fonksiyonel sınıflandırma esas alınarak, devlet bütçesinde yer alan harcamaların 2006-2020 dönemindeki gelişimi değerlendirilmiştir. Türkiye'nin, OECD üyesi ülkeleri arasında, genel olarak en düşük harcama payına sahip grupta yer aldığı görülmektedir. Bütçede yer alan harcamaların olumlu ekonomik ve sosyal sonuçlarının görülebilmesi için etkin bir harcama politikası, ihtiyacı bulunmaktadır.

Anahtar Sözcükler kamu harcamaları, bütçe giderleri, devlet bütçesi, Türkiye, OECD

A PERIODIC ASSESSMENT ON THE DEVELOPMENT OF BUDGET EXPENDITURES IN TURKEY AND SOME OECD COUNTRIES

Abstract

In the light of developments in military technologies, armies are actively using artificial intelligence technology in order to make fast and accurate decisions on data. Algorithms have reached the level of development to decide who should be detained, set targets, and decide. In the literature, autonomous weapon systems have been evaluated mostly in terms of international humanitarian law. However, in this study, the concepts of algorithmic target construction, autonomous weapon systems, and detention by algorithms were examined in terms of the positive obligations of states to protect human rights, specifically the right to life and the right to privacy. There are two main research questions that were examined in this article. First, to what extent is it possible and reliable to convert legal concepts into computer code? Second, is it possible to trust the decisions taken by the algorithms and the predictions they make and to check their compliance with the law? This study supported the view that the use of autonomous weapon systems and algorithms without meaningful human control to identify targets using machine learning and artificial intelligence technologies will not be compatible with international human rights law and international humanitarian law.

Keywords public expenditures, budget spending, government budget, Turkey, OECD

Gel Codes H50, H60, H61

Araştırma ve Yayın Etiği Beyanı Bu çalışma bilimsel araştırma ve yayın etiği kurallarına uygun olarak hazırlanmıştır.

Yazarların

Makale, yazar tarafından hazırlanmıştır.

Makaleye Katkıları

Finansal Destek ve Çıkar Beyanı Çalışmada herhangi bir kurum ya da kuruluştan destek alınmamıştır. Yazar ya da üçüncü taraflar açısından çalışmadan kaynaklı çıkar çatışması bulunmamaktadır.

GİRİŞ

Yirminci yüzyılın başlarından itibaren bütün ülkelerde kamu harcamaları artmıştır. Bu artış kamu harcamalarını ekonomik ve mali alanda önemli hale getirmiştir. Bütün bu gelişmelerin sonucunda kamu harcamaları, maliye politikasının temel politika araçlarından biri durumuna gelmiştir. Ekonomide fiyat istikrarının sağlanması, gelir dağılımının değiştirilmesi, sermaye

ⁱ Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, İİBF-Maliye Bölümü Öğretim Üyesi. ORCID: 0000-0003-1186-5125. E-posta: hatice.dayar@dpu.edu.tr

Gönderim (Submission): 08.11.2022

Kabul (Acceptance): 07.12.2022

birikiminin teşvik edilmesi ve işsizliğin önlenmesinde önemli bir mali araç olarak kullanılmaktadır.

Bilindiği gibi devlet bütçesi, gelirlerle elde edilen kaynakların, kamu harcamaları kullanılarak yeniden ekonomiye aktarılabilmesi ve devletin üstlendiği görevleri yerine getirebilmesi için önemli bir araçtır. Bütçede yer alan kamu harcamaları tekdüze bir yapıya sahip değildir. Dolayısıyla kendi içinde çok farklı harcamaları da barındırmaktadır. Bütçe harcamalarının, belli makroekonomik politikaları gerçekleştirmek üzere yürütme organının karar almasına yardımcı olacak, kamu kesimindeki faaliyetlerin etkin ve verimli bir şekilde yürütülerek sonuçların değerlendirilebilecek şekilde düzenlenmesi gerekmektedir.

Bu kapsamda, çalışmanın amacı, 2006 yılı sonrası dönemde, Türkiye ve Türkiye'nin de üye olduğu bazı Ekonomik İş Birliği ve Kalkınma Örgütü (OECD) ülkelerinde, bütçe harcamalarının gelişimini, tahlil ve tespit etmektir. Çalışmada bütçede yer alan kamu harcamaları analiz edilirken, fonksiyonel sınıflandırma esas alınmıştır. Bunun nedeni fonksiyonel sınıflandırmanın toplumsal hayatın çeşitli alanlarında devlet müdahalesinin açık bir şekilde görülmesini sağlaması ve uluslararası standartlara uygun olması nedeniyle ülke karşılaştırmalarının da yapılabilmesidir. Çalışma, bütçe harcamaları ve sınıflandırılması konusunda teorik bilgi veren kitaplar, makaleler, internet kaynakları okunarak değerlendirme yöntemiyle yapılmıştır. OECD ülkelerinde, 2006-2020 döneminde, fonksiyonel sınıflandırma esas alınarak, bütçe giderlerinin GSYİH içindeki yeri tablolar kullanılarak analiz edilmiştir. Bu dönemin ele alınmasının nedeni ise Türkiye'de de belirtilen dönemde bütçe harcamalarının sınıflandırılmasında fonksiyonel sınıflandırmanın kullanılmasıdır. Çalışma, 2006-2020 dönemi için yapılmakta olup bütçe giderleri ile ilgili olarak da genel bütçe harcamaları ile sınırlıdır.

BÜTÇE HARCAMALARI KAVRAMI VE SINIFLANDIRILMASI

Kamu harcamaları yeknesak bir yapı arz etmeyip kendi içerisinde çok farklı kalemleri barındırmaktadır. Bu bağlamda öncelikle gider (harcama) ile ilgili kavramsal açıklamalardan sonra bütçede harcamaların sınıflandırılması ele alınacaktır.

Bütçe Harcama Kavramı ve Niteliği

Kamu kuruluşlarının bütçelerinde bulunan ve kamu hizmetlerinin doğrudan doğruya maliyetine giren tüm unsurlar kamu harcamasıdır. Devlet bütçesi harcamaları, devletin merkezleştirilmiş para fonunun bölgesel ve amaçları doğrultusundaki unsurlara uygun olarak tahsis edilmesiyle meydana gelen ekonomik ilişkiler sistemini ifade etmektedir (Edizdoğan, 2008, s. 41). Bundan dolayı kamu harcamaları, ekonomik dengenin sağlanmasında kullanılan önemli bir maliye politikası aracıdır (Orhaner, 2007, s. 103). Kamu harcamaları ekonomik konjonktür gereği yaygın şekilde kullanılmaktadır. Devlet, bütçede yer alan kamu harcamalarını kullanarak, ülkenin ekonomik sistemini, ekonomik ilişkilerini düzenlemekte, ekonomide yer alan farklı sektörlerin ve farklı ekonomik bölgelerin kalkınmasına yardımcı olarak ülkenin mali sistemini yönlendirmektedir (Öner, 1993, s. 239). Bu nedenle, hükümetlerin bütçe bileşimi yoluyla bir ülkenin ekonomik kalkınmasını sürdürülebilir bir şekilde ne ölçüde desteklediği, giderek daha önemli hale gelmektedir (Dorn vd, 2018, s. 5).

Parlamentonun yürütme organına verdiği harcama yetkisine ödenek denilmektedir. Ödenekten harcanan miktar ise, kamu gideri veya kamu harcaması olarak adlandırılmaktadır. Yapılan harcamanın kamu harcaması özelliğini taşımasının şartı, bütçede öngörülen kamu hizmetleri için harcanması gerekliliğidir. Yasama organı, yürütme organına ödenekleri belirli hizmetler için vermektedir.

Kamu gideri bütçe içinde devlet adına gerçekleştirilen veya gerçekleştirilmesi bir özel yasa ile taahhüt edilen bir hizmet karşılığı olmak üzere devletin borcu olarak ortaya çıkan tutardır. Bir harcamanın kamu harcaması olması için, bütçedeki harcama yetkisine, hizmet türüne uygun olması veya gerçekleştirilmesi bir özel yasa ile mecburi olması, devlet adına yetkili kişilerce yapılması ve bütün bunların sonunda devletin borç altına girmesi gibi şartların yerine getirilmesi gerekmektedir (Batırel, 1996, s. 89). Dolayısıyla, bütçede yer alan kamu harcamaları, devletin varlığını sürdürebilmesi ve görevlerini yerine getirebilmesi ve kamu maliyesinin sürdürülebilirliği açısından önem taşımaktadır (Dorn vd., 2019, ss. 369-370).

Bütçe Harcamalarının Sınıflandırılması

Küreselleşme sonucu kamu mali yönetiminde ortaya çıkan gelişmeler bütçe sistemlerini etkilemiştir. 1990'ların sonu ile 2000'li yılların başlarında birçok ülkede değişik isim ve şekillerde, çıktı odaklı ve sonuca dayalı, performansı ön plana alan, performans esaslı bütçe sistemi anlayışı önem kazanmış ve bu doğrultuda birçok ülkede sisteme geçişe yönelik reformlar yapılmıştır. Bu sistemin ilk uygulama örnekleri 1990'ların ortalarında gerçekleştirilmiş ve 2000'li yılların başından itibaren neredeyse tüm OECD ülkeleri bu sistemi uygulama yönünde reformlar yapmışlardır.

Performans esaslı bütçe sistemi, kamu kesiminde yapılması hedeflenen hizmetler ile kaynaklar arasında denge kurmakta ve hedeflere ne ölçüde ulaşılabildiğini ortaya koymaktadır. Bu sistem kamu kuruluşlarına ilk kez stratejik plan, ölçme ve değerlendirme, girdi-çıkıtı, verimlilik, sonuç gibi kavramları dâhil etmiş ve kamu hizmetlerinde etkinliğin sağlanması amaçlanmıştır. (Demircan, 2006, s.55).

Türkiye'de performans esaslı bütçe sistemine ve analitik bütçe sınıflandırmasına geçildiğinde birçok OECD ülkesinde program bazlı harcama sınıflandırmasına gidilmiştir. Bu ülkelerde, program sınıflandırması ile performans esaslı bütçe sistemi unsurlarını etkin biçimde entegre etmelerinin ve etkili hesap verme mekanizmaları oluşturmalarının payı büyüktür. Türkiye'de ise 1973 mali yılından itibaren fiili olarak 2006 yılına kadar uygulanan Program Bütçe Sisteminden doğrudan Stratejik Planlamaya Dayalı Performans Esaslı Bütçe Sistemine geçilmiştir. Bu geçişte kamu harcama ve gelirlerinde program sınıflandırması uygulamasına son verilmiş ve analitik bütçe sınıflandırmasına geçilmiştir. Dolayısıyla Türkiye'de performans esaslı bütçe sistemi ve analitik bütçe sınıflandırmasına oturtulmaya çalışılırken, bazı batılı ülkeler program bütçe sistemi ve sınıflandırmasında kalmış; program bütçe ve sınıflandırması ile performans esaslı bütçe sisteminin olumlu yönlerini içeren karma bir bütçe yapısı ve işleyişine ulaşmak amaçlanmıştır (Akbeş, 2019, s.78).

Türkiye'de performans esaslı bütçe sisteminin yasal çerçevesi 10.12.2003 tarihinde çıkarılan 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu ile oluşturulmuştur. 2006 yılından itibaren stratejik planlamaya dayalı performans esaslı bütçe sistemi modeli uygulamasına geçilmiştir.

Ayrıca uluslararası karşılaştırmalara imkân verecek, ölçme ve analiz yapmaya uygun performans esaslı bütçenin tamamlayıcı unsurlarından biri olan analitik bütçe sınıflandırması ile yeni kodlama sistemine geçilmiştir. Bu kod yapısı 2006 yılında merkezi yönetim kapsamındaki bütün kurum ve kuruluşların bütçesinde yer alarak fiilen uygulanmaya başlanmıştır (Yavuz vd., 2021, s.125).

Analitik bütçe sınıflandırması, ekonomik ve mali politikaların planlanması, uygulanması ve sonuçlarının analiz edilebilmesi amacıyla, kamu kurum faaliyetlerinin harcamalar açısından kurumsal, fonksiyonel ve ekonomik kriterlere, göre tasnif ve formüle edilmesidir. Performans esaslı bütçe sisteminin başarılı bir şekilde uygulanabilmesi için analitik bütçe

sınıflandırmasının uygulanması gerekmektedir. Analitik bütçe sınıflandırması ile bütçenin performans denetimine uygun olması amaçlanmaktadır. Bu sınıflandırmada, devletin mali istatistiklerinin daha düzenli, güvenilir, tutarlı hale getirilmesini, analiz ve ölçmeye elverişli şekilde olmasını sağlayan bir kodlama anlayışı hâkimdir (Tügen, 2005, ss.135-136).

Analitik bütçe sınıflandırması ile harcama yetkilisi, birim yöneticiliği ile ilişkilendirilmiş bu durum beraberinde kurumsal sınıflandırmayı zorunlu kılmıştır (Tosun ve Cebeci, 2006, s.50). Kurumsal sınıflandırma, analitik bütçe sınıflandırmasında ilk bölümü oluşturur ve siyasi ya da bürokratik olarak yönetim yetkisi bu sınıflandırmada temel ölçü olarak kabul edilmiştir. Kurumsal sınıflandırmada örgüt yasaları temel alınmaktadır.

Devlet faaliyetlerinin türünü, fonksiyonel sınıflandırma göstermektedir. Devlet harcamalarının işlevsel alanlarının ayrıntılı bir analizi, COFOG sınıflandırması (COFOG = Devlet İşlevlerinin Sınıflandırılması) kullanılarak gerçekleştirilebilir. Bütçeler ve kategorileri genellikle ülkeden ülkeye değişmektedir. Bu sınıflandırmada tüm hükümet harcamaları, genel idare, savunma, kamu düzeni ve güvenlik, ekonomik işler, çevre koruma, barınma, sağlığın korunması, boş zaman, spor, kültür ve din, eğitim ve sosyal güvenlik olmak üzere düzenlenmiştir (Wagschal vd., 2006, s.26). OECD tarafından sağlanan devlet işlevlerinin sınıflandırılması, hükümet harcamalarının karşılaştırmasını mümkün kılan bir veri tabanı oluşturulmasını da sağlamaktadır (Busch ve Kauder, 2021, s. 32). Devletin ekonomik ve toplumsal çeşitli amaçlarını gerçekleştirmesi için bütçenin bir araç olarak kullanımında bütçe harcamalarının fonksiyonel sınıflandırılmasının önemi vardır.

Devletin farklı kamu hizmetleri arasında denge kurulabilmesi için fonksiyonel sınıflandırma gereklidir. Çünkü genel ekonomi içinde kamu kesiminin payı belirlendikten sonra kaynakların kamu sektörü içinde dağılımı yani devlet harcamalarının ne tür mal ve hizmet üretimine yöneldiğini göstermektedir. Fonksiyonel sınıflandırma ekonomik kalkınma süreciyle de yakından ilgilidir. Bundan dolayı kaynakların dağılımı hizmetlerin niteliğine göre yapılmaktadır. Devletin kamu hizmetleri arasında yapmış olduğu kaynak dağılımının oransal miktarı, önceliği ve bu hizmetlerin topluma olan parasal maliyetinin büyüklüğü, kamu harcamalarının hizmete yönelik fonksiyonel sınıflandırmanın önemini ortaya koymaktadır. Bütçe ile kamu hizmetleri arasında yapılan kaynak dağılımı yani fonksiyonel dağılım, bütçenin gelir dağılımını iyileştirilmesine de yardımcı olmaktadır. Devletçe belirlenen temel amaçlara ulaşmak için yerine getirilen tüm faaliyetlerin, bunları yürüten örgütler dikkate alınmadan belirlenen spesifik fonksiyonlarla ilgi kuran fonksiyonel sınıflandırma, idari kuruluşlar arasında etkin kaynak kullanımına uymayan hizmet çakışmaları ve tekrarlarını da ortaya koymaktadır (Büyükerşen vd,1984, s. 33).

Finansman tipi sınıflandırma ise bütçe türünü ifade etmektedir (Aktan, 2006, s. 12). Bu sınıflandırmaya genel devlet tanımına giren tüm kurumları kavrayabilmek için ihtiyaç duyulmuştur. Harcamaların hangi kaynakla finanse edildiğini de göstermektedir. Finansman tipi sınıflandırmada ödemelerin nereye yapıldığı da önem kazanmaktadır. Türkiye’de finansman tipi sınıflandırmada mali mevzuat esas alınmıştır ve mali mevzuattaki değişikliklerden de etkilenmektedir. Finansman tipi sınıflandırma aynı zamanda, dış proje giderleri ile özel ödeneklerin ve şartlı bağış ve yardımların da izlenmesini sağlamaktadır (Edizdoğan, 2007, ss. 297-298).

Türkiye’de performans esaslı bütçe sistemi on dört yıl boyunca uygulanmıştır. Bu dönem boyunca performans esaslı hesap verilebilirliğin güçlendirilmesini sağlayan, yönetim ve kontrol sistemi uygulanmıştır. Analitik bütçe sınıflandırması ile ileri düzeyde istatistik üretme ve

raporlama kapasitesi oluşturulmuştur. Bütün bu gelişmelere rağmen uygulama sürecinde bazı teknik ve yapısal sorunlar nedeni ile istenen başarıya ulaşılamamıştır.

Performans esaslı bütçe uygulamasında üst politika metinlerinde ortaya konulan amaçlar ile analitik bütçe sınıflandırmasına göre hazırlanan bütçeler arasında güçlü bağlar kurulamamıştır. Elde edilen performans bilgileri bütçe sürecine dâhil edilememiş ve kaynak tahsisinde girdilerin ön planda olduğu görülmüştür (Ergen, 202, s. 293).

Performans esaslı bütçe sisteminde yaşanan olumsuzluklarda dolayı, 2012 yılında kazanılan olumlu deneyimin daha etkin bir şekilde uygulanabilmesi ve performans bilgileri ile bütçe yaklaşımı arasından bağ kuran bir program bütçe anlayışının geliştirilmesi ihtiyacı ön plana çıkmıştır. 16 Ekim 2020 tarihinde yayınlanan “Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun” ile 5018 sayılı kanunda bazı değişiklikler yapılarak program bütçe sistemine yasal olarak geçilmiştir. 2021 yılında Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu teklifiyle birlikte program bütçe sistemi uygulamasına başlanmıştır (Ercan, 2021, ss. 43-44).

Yeni sistem performans esaslı bütçe sisteminin ikamesi değildir. Program bütçe sistemi hali hazırda uygulanmakta olan sistem, bütünleştirilmeye çalışılmıştır. Bu nedenle bütçe sisteminin adı Strateji ve Bütçe Bakanlığının hazırladığı 2021-2023 Bütçe Hazırlama Rehberi’nde, Performans Esaslı Program Bütçe/Program Bazlı Performans Esaslı bütçeleme olarak da anılmaktadır (Yavuz vd., 2021, s. 128). Program bütçe yapısının dâhil edildiği bu sistemde, analitik bütçe sınıflandırmasında, program, kurumsal, finansman tipi sınıflandırma ve ekonomik olmak üzere dört tür sınıflandırma biçimi belirlenmiştir. İstatistikî veri üretme kabiliyetinin korunması ve geçmişe yönelik veri kaybının engellenmesi için fonksiyonel sınıflandırma düzeyleri korunmuş olmakla beraber bütçe kanununda yer verilmemiştir. Fonksiyonel sınıflandırma tertip yapısından çıkarılarak, bilgi sistemleri üzerinden izlenmesi uygun görülmüştür. Kurum bütçeleri önceden Türkiye Büyük Millet Meclisi’nde fonksiyonel sınıflandırma üzerinden oylanırken, yeni uygulamada idarelerin program toplamları üzerinden oylanmaktadır. Bu sistemde, fonksiyonel sınıflandırmaya erişim ise e-bütçe aracılığıyla gerçekleştirilebilir (Akbey, 2019, s. 47).

Program Sınıflandırmasında bütçe ve harcamalar, hükümet faaliyetlerinin hepsini içerecek biçimde oluşturulan program yapısı esas alınarak yapılmaktadır. Program sınıflandırması, kurumsal ve ekonomik sınıflandırma gibi diğer sınıflandırmalarla birlikte kullanılmaktadır. Bütçe kaynaklarının kullanılması bakımından program, alt program ve faaliyet şeklinde üç düzeyden oluşmaktadır (CSBB, 2020b, ss. 15-19).

Kamu hizmetlerinin hangi idare ve birimler tarafından yürütüldüğünü gösteren kurumsal sınıflandırma yeni sistemde yine kullanılmaktadır. Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemine geçişle birlikte kamu yönetimi yeniden örgütlenmiştir. Bu sisteme uygun olarak dört düzeyli uygulanan kurumsal sınıflandırmada sadeleştirmeye gidilerek iki düzeyli hale getirilmiştir. Birinci düzey, 5018 sayılı Kanununa ekli cetvellerde yer alan idarelerden oluşmaktadır. İkinci düzeyde de birinci düzeyde yer alan idarelerin, hizmet birimleri gösterilmektedir. Finansman Tipi Sınıflandırma yeni sistemde de yer almaktadır (CSBB, 2020b, s. 22-25).

Ekonomik Sınıflandırma yeni bütçe sisteminde de gelirlerin, giderlerin (harcama ve borç vermenin), finansmanın (gelir-gider farkı) sınıflandırması şeklindedir. Yeni sistemde düzenleme yapılan kodlama bölümlerinden biri de giderin ekonomik sınıflandırmasıdır. Bunun nedeni hazine yardımları gibi fonksiyonel sınıflandırmanın dördüncü düzeyinde izlenen kalemlerin, ekonomik sınıflandırma ile izlenmesinin öngörülmesidir. Bunun yanında

kanunlaşan düzeyin (ekonomik sınıflandırmanın ikinci düzeyi) altında ödenek kontrolü uygulanması planlanan kalemlere yönelik düzenleme ihtiyacıdır (CSBB, 2020b, ss. 25-26).

TÜRKİYE VE BAZI OECD ÜLKELERİNDE BÜTÇE GİDERLERİNİN GELİŞİMİ

1929 ekonomik krizine çözüm için ortaya çıkan Keynesyen iktisadi anlayışla beraber dünyada daha fazla kamu harcamasının yapılması ve mali önlemlerin alınması gerektiğini savunan fikirlerin artması sonucu kamu kesiminin ülke ekonomilerinde boyutu artırmıştır. Kamu harcamaları büyük bunalım döneminde artış göstermiş ve 1930'lu yıllara geldiğinde devletin küçültülmesi büyük ölçüde önemini kaybetmiştir. 1970'lerin ikinci yarısından sonra dünyada, piyasa mekanizmasını ön plana çıkaran liberal anlayış önem kazanmaya başlamıştır (Doğan, 2006, ss. 254-255). 20. yüzyılın son çeyreğinde, ülkelerin devlet harcamalarında artış görülmektedir. Bu artışın bazı temel sebepleri vardır. Ekonomik büyüme, sosyal güvenlik harcamalarında artış, sosyal devlet anlayışının gelişimi, transfer ödemelerinin yükselmesinin yanında devletin daha önce var olmayan görevler üstlenmesi de kamu harcamalarının artmasında önemli rol oynamıştır (Pehlivan, 2004, s. 70).

Bu bölümde Türkiye ve bazı OECD ülkelerinde bütçe giderlerinin gelişimi fonksiyonel sınıflandırma esas alınarak değerlendirilecektir.

Türkiye Ve Bazı OECD Ülkelerinde Genel Devlet Giderlerinin GSYİH İçindeki Payı

Ek Tablo 1'de yer alan veriler incelendiğinde toplam genel devlet giderlerinin GSYİH içindeki payının, 2006 yılında, % 52,9 oranı ile Fransa'da, %51,3 Macaristan'da, %51,1 İsveç'te, %50,4 Avusturya'da, yüzde ellinin üzerinde olduğu görülmektedir. Danimarka'da ise %49,8 oranı ile yüzde elliye çok yakındır. Bu ülkeler diğer ülkelere kıyasla kamu harcamalarının GSYİH içindeki oranının en yüksek olduğu ülkelerdir.

Genel devlet giderlerinin GSYİH içindeki oranının en düşük olduğu ülke, %22,0 oranı ile Türkiye'dir. Daha sonra sırasıyla %31,2 oranı ile İsviçre, %34,6 Japonya, %35,9 Avustralya ve %36,7 Amerika Birleşik Devletleri (ABD) gelmektedir.

Bu ülkelerin dışında kalan diğer ülkelerde de genel devlet giderlerinin GSYİH içindeki oranları %40 ve üzerindedir. Krizin başlamasıyla birlikte kamu harcamalarının GSYİH içindeki payı, OECD ülkeleri genelinde 2009 yılında yükseldiği görülmektedir. Kriz sonrası dönemde en fazla artış oranının yaşandığı ülkeler, %57.2 Fransa, %56.5 Danimarka, %54.7 Belçika, %54.1 Avusturya, %54.1 Yunanistan ve %54.1 Finlandiya olmuştur. Görüldüğü gibi bu ülkelerde genel devlet giderlerinin GSYİH içindeki payı % 50'nin üzerinde gerçekleşmiştir. Kriz sonrası dönemde genel devlet giderlerinin GSYİH içindeki oranının en düşük olduğu ülke yine %26.0 oranı ile Türkiye olup daha sonra %32.2 oranı ile İsviçre gelmektedir.

Bu dönemde krizi derinden hissedilen sanayileşmiş ülkeler ve birçok ülke genişletici maliye politikalarına yönelmiştir. Kriz sonrası dönemde OECD ülkelerinde hükümetler, kamu hizmetlerine erişimi sağlamak, hizmetlerin kalitesini artırmak için büyük reformlar gerçekleştirmişler ve diğer yandan ekonomide aktif bir şekilde rol oynamaya devam etmişlerdir (Bocutoğlu ve Ekinci, 2009, s. 67).

Kriz sonrası dönemden 2016 yılına kadar Türkiye'de genel devlet giderlerinin GSYİH'ye oranının stabil olduğu söylenebilir. Aynı şekilde Almanya, İsviçre, İsveç ve Lüksemburg'da da genel devlet giderleri seyrinin nerdeyse stabil olduğu görülmektedir.

2016 yılından 2020 yılına kadar genel devlet giderlerinin GSYİH içindeki payının genel anlamda bütün ülkelerde stabil bir düşüş olduğu, önemli artışların gerçekleşmediği söylenebilir. Ancak bu dönemde bazı ülkeler dışında genel anlamda genel devlet giderlerinin GSYİH'ye oranı %40 ve üzerindedir.

2020 yılında ise COVID-19 *Pandemisinin* de etkisiyle kamu harcamalarının GSYİH'ye oranının keskin bir şekilde arttığı gözlemlenmektedir. Genel devlet giderlerinin GSYİH'ye oranının en yüksek olduğu ülkeler ve oranları şu şekildedir; Fransa %61.4, Belçika %59.2, Yunanistan %59.2, Norveç %58.2, Avusturya %57.1'dir. 2020 yılında genel devlet giderlerinin GSYİH içindeki payı GSYİH'ye oranının diğer ülkeler göre düşük olduğu ülke % 23.4 oranıyla Türkiye'dir.

Genel devlet giderlerinin GSYİH içindeki payındaki artış, genellikle ekonomik konjonktürün bozulduğu dönemlerde meydana gelmektedir. Bu dönemlerde refahın devamlılığı, fiyat istikrarını koruma ve krizden kurtulmak için genel devlet harcamaları artırılarak krizin olumsuz etkilerinden kısa sürede kurtulmak amaçlanmaktadır.

Türkiye ve Bazı OECD Ülkelerinde Eğitim Giderlerinin GSYİH'deki Payı

Ek Tablo 2'de genel devlet giderleri içinde eğitim giderlerinin GSYİH içindeki gelişimi görülmektedir. Bu veriler incelendiğinde eğitim giderlerinin GSYİH içindeki payının 2006 yılında, en fazla olduğu ülkeler, %7.669 İzlanda, %6.517 İsveç, %6.390 İsrail, %6.463 Portekiz, % 6.191 Danimarka, %6.164 ABD'dir.

Eğitim giderlerinin GSYİH içindeki oranının en düşük olduğu ülke, % 2.01 oranı ile Türkiye'dir. Daha sonra sırasıyla % 3.404 ile Japonya, % 6.48 oranıyla Yunanistan, % 3.966 İspanya ve %4.012 oranıyla da İrlanda gelmektedir.

Bu ülkelerin dışında kalan diğer ülkelerde de genel devlet giderleri içinde yer alan eğitim giderlerinin GSYİH içindeki oranları genel olarak %4 ve % 7.70 arasında değişmektedir. Kriz sonrası dönemden 2020 yılına kadar, eğitim giderlerinin GSYİH'ye oranında genel anlamda dalgalanmalar olsa da genel olarak artış eğilimi devam etmiştir. Sadece İzlanda, İrlanda ve Portekiz, Birleşik Krallık ve ABD'de de 2015 ve 2020 döneminde az miktarda azalma görülmektedir. OECD ülkeleri arasında Türkiye, genel devlet giderleri içinde yer alan eğitim giderlerinin GSYİH içindeki payı diğer ülkelere göre en az olan ülkedir.

Ülkelerin gelişmişliklerinin sınıflandırılmasında GSYİH'den eğitim hizmetlerine ayrılan payın önemli bir gösterge olduğu bilinmektedir. Çünkü eğitim hizmetleri önemli olumlu dışsallıklar içermesinin yanı sıra GSYİH'den bu hizmet için ayrılan pay arttıkça sosyal refah düzeyi de yükseltmektedir (Ayrangöl ve Tekdere, 2014, s. 9).

Türkiye ve OECD Ülkelerinde Sağlık Giderlerinin GSYİH'deki Payı,

Ek Tablo 3'te genel devlet giderleri içinde sağlık giderlerinin GSYİH içindeki gelişimi yer almaktadır. Bütün vatandaşların ortaya çıkardığı negatif dışsallıklardan dolayı sağlık hizmetlerinden yararlanması zorunludur. Bir kişiye, alması gereken tedavi sunulmazsa toplumdaki diğer tüm bireyler bundan etkilenmektedir. Ayrıca nitelikli insan gücü, toplumda sağlıklı bireylerin oluşmasıyla gerçekleşmektedir. Hemen her ülkede sağlık hizmetleri devlet tarafından üstlenilmektedir. Bu hizmetler ya bizzat devlet tarafından yerine getirilir ya da özel kesim tarafından hizmetin gereği gibi sunulup sunulmadığı denetlenmektedir (Erdoğan ve Yenigün, 2008, s. 27).

Sağlık giderlerinin GSYİH içindeki payının yer aldığı Tablo 3'teki verilere göre, 2006 yılında, en fazla olduğu ülkeler, %7.59 İzlanda, %7.58 Fransa, %7.43 ABD, %7.35 Danimarka, %7.33 Avusturya'dır.

Sağlık giderlerinin GSYİH içindeki oranının en düşük olduğu ülke, %1.017 oranı ile Türkiye'dir. Daha sonra sırasıyla %1.66 ile İsviçre gelmektedir. Mali federalizmin en başarılı uygulandığı ülkelerden biri olan ve müreffeh bir ülke olan İsviçre'de sağlık ve diğer bazı giderlerin GSYİH'ye oranının düşük olduğu görülmektedir. Bunun nedeni, yönetim yapısından dolayı yerel birimlerin merkezi yönetime göre daha fazla harcama özerkliğine sahip olmasıdır (Güneş ve Acar,2019, ss. 401- 403).

2006 yılı sonrasında, 2020 yılına kadar genel itibariyle OECD ülkelerinde, hep bir artışın olduğu gözlemlenmektedir. Ancak İrlanda da 2011 yılı sonrasında düşüş görülmektedir. Türkiye'de genel devlet gideri olarak, sağlık harcamalarının GSYH'ye oranı yıllar itibariyle bir artış -azalış şeklinde gerçekleşmiş olup, OECD ülkelerinde yapılan sağlık harcamalarının altında olduğu görülmektedir. Pandeminin etkisiyle 2020 yılında önceki yıllara göre az da olsa artışın olduğu tablodan izlenmektedir.

Türkiye ve OECD Ülkelerinde Savunma Giderlerinin GSYİH'deki Payı,

Ek Tablo 4'teki veriler savunma giderlerinin GSYİH içindeki oranını göstermektedir. Bu oranın 2006 yılında en fazla olduğu ülkeler, %7.645 İsrail, %3.912 ABD, %2.263 Birleşik Krallık, %2.578 Yunanistan, %1.792 Fransa'dır. 11 Eylül saldırılarından sonra ABD'nin savunma stratejisini ve doktrinini değiştirmesiyle artış göstermeye başlayan savunma harcamalarının dünya savunma harcamalarını artırmadaki payı yadsınamaz bir gerçektir. Aynı dönemde ABD'nin müttefiki olan İngiltere'nin de savunma harcamalarını artırdığı görülmektedir (Asiloğulları ve Ceyhan, 2019, ss. 31-32).

Genel devlet gideri olan savunma giderlerinin GSYİH içindeki oranının en düşük olduğu ülkeler sırasıyla, %0.063 oranı ile İzlanda, %0.226 Lüksemburg, %0.371 İrlanda, %0.714 Avusturya, %0.868 oranıyla Japonya, gelmektedir. 2006 yılı sonrasında genel olarak devlet giderleri içinde savunma giderlerinin OECD ülkelerinde artış-azalış şeklinde dalgalanmalar olsa da genel itibariyle hep bir azalışın olduğu gözlemlenmektedir. Avustralya, Fransa, Almanya, İtalya, Norveç, Polonya, Hollanda ve Türkiye'de artış görülmektedir.

Savunma harcamalarının boyutu, yaşanan döneme uyumlu olarak gerçekleşmektedir. 21. yüzyılda savunma sanayinin dijital dönüşüme adapte olduğunu ve savunma giderlerinin de harcamaların da bu doğrultuda yapılanmaya başladığı söylenebilir. (Erdoğan ve Aydınbaş, 2022, s. 146).

OECD Ülkelerinde Konut ve Sosyal Tesis Giderlerinin GSYİH'deki Payı

Ek Tablo 5'te devlet giderleri içinde konut ve sosyal tesis giderlerinin GSYİH içindeki payı yer almaktadır. Devlet giderleri içinde konut ve sosyal tesis giderlerinin GSYİH içindeki payının 2006 yılında, en fazla olduğu ülkeler, %1.273 İrlanda, %1.202 Çek Cumhuriyeti, %1.137 Birleşik Krallık, %1.134 Fransa'dır.

Konut ve sosyal tesis giderlerinin GSYİH içindeki oranının en düşük olduğu ülkeler sırasıyla, %0.142 oranı ile İsviçre, %0.183 Danimarka, %0.281 Finlandiya, %0.369 Avusturya ve %0.482 ile Türkiye gelmektedir.

OECD ülkelerinde 2006 yılından 2020 yılına kadar olan dönemde devlet giderleri içinde yer alan konut ve sosyal tesis giderlerinin GSYİH içindeki payı genel itibariyle düşmüştür.

Devletin konut piyasasına müdahalede bulunmadığı durumda, yapı sektörü, yüksek gelir düzeyine sahip bireylerin taleplerine göre üretimde bulunmaktadır. Bunun için devlet, düşük gelirlili ailelerin konut sahibi olmalarını sağlama amacıyla piyasaya müdahalede bulunup önlemler almaktadır. Alınan bu önlemlerden bazıları şunlardır: Düşük faizli ve uzun vadeli finansman temin edilmesi veya devlet kuruluşlarının piyasaya girerek konut üretiminde bulunmasıdır. Ayrıca devlet toplum refahını artırmak amacıyla sosyal tesislerde yapmaktadır. Bu giderlerin genel anlamda tablodan görüldüğü gibi bütün OECD ülkelerinde GSYİH içindeki payı düşüktür. Bunun nedeni mahalli idarelerin de bu yöndeki harcamalarının olmasından kaynaklanmaktadır. Çalışmanın başında da belirtildiği gibi inceleme konusu bütün kamu kesimi olmayıp sadece devlet giderleri içinde yer alan konut ve sosyal tesis giderleridir (Karaca ve Çam, 2019, ss. 86-87).

Türkiye ve OECD Ülkelerinde Sosyal Koruma Giderlerinin GSYİH'deki Payı

Ek Tablo 6'da sosyal koruma giderlerinin GSYİH içindeki oranı görülmektedir. Sosyal koruma giderlerinin GSYİH içindeki oranının 2006 yılında, en fazla olduğu ülkeler, %21.67 Danimarka, %21.59 Fransa, %21.15 İsveç, %19.94 Almanya, %19.86 Avusturya'dır.

Sosyal koruma giderlerinin GSYİH içindeki oranının en düşük olduğu ülkeler sırasıyla, % 3.28 oranı ile Türkiye, %6.71 ABD, %7.97 İzlanda ve %9.70 Avustralya'dır.

2008 yılında yaşanan krizle birlikte sosyal koruma giderlerinin OECD ülkelerinde arttığı görülmektedir. OECD ülkeleri arasında Türkiye, sosyal koruma giderlerinin GSYİH içindeki oranı en düşük olan ülkedir.

Liberal ekonomi politikalarını savunan birçok ülkenin 2008 kriz döneminde ve sonrasında sosyal koruma giderlerine daha çok kaynak ayırdığı görülmektedir. Bunun sebebi, kriz nedeniyle ortaya çıkan işsizlik gibi olumsuz sosyal gelişmelerin telafi edilmesidir. Ayrıca talep daralmasını genişletmeye yönelik politikaların uygulanmasıdır. Sosyal koruma, bireyleri yaşamlarında karşılaştıkları geliri azaltan, gideri arttıran sosyal risklere karşı koruyan sistemler olarak tanımlanabilmektedir. Burada sadece risk olduktan sonra giderin azaltılması veya gelir kayıplarının telafisi anlaşılmamalıdır. Sosyal güvenlik sistemlerinin erken şekilleri, malullük, yaşlılık gibi riskler sonucu gelir temin eden güvenlik türlerinden oluşmaktadır. Zamanla sosyal koruma programları, tedbir ve korumayı da kapsayan önlemlerle genişletilmiştir. Bir ülkede sosyal koruma harcamalarına ayrılan payın büyüklüğü, ülkenin zenginliği ve gelişmişliği ile doğru orantılıdır. Bunun nedeni kişilerin gelir düzeyi arttıkça sosyal koruma giderlerine olan taleplerinin gelirlerindeki artıştan daha yüksek olmasıdır (Karadeniz, 2012, s. 26).

SONUÇ

Kamu harcamaları devletçi ve piyasa ekonomisi şartlarını benimseyen ülkelerde devamlı artmaktadır. Nüfus artışı ve teknolojik gelişmeler beraberinde devletin yerine getireceği hizmetlerinde artmasına yol açmıştır. Devlet, sosyal güvenlik, eğitim sağlık, adalet gibi alanlarda ek görevleri de üstlenmiştir. Kamu harcamalarındaki bir değişim, bütçe açığı, enflasyon ve faiz oranının değişimine etki etmektedir. Kamu harcamalarının uygulama aracı devlet bütçesidir. Bu nedenle devletin ekonomik sistemdeki rolü sürekli olarak önem arz etmektedir. Devlet bütçesi harcamalarının şekillenmesinde toplumsal, siyasal ve ekonomik sistemin özelliği de de etkin rol oynamaktadır. 2006 yılından itibaren Türkiye'de stratejik planlamaya dayalı performans esaslı bütçe sistemine geçilmiştir. Bunun yanında sistemin

tamamlayıcı unsurlarından biri olan analitik bütçe sınıflandırması ile yeni kodlama sistemine geçilmiştir.

Devlet faaliyetlerinin türünü, fonksiyonel sınıflandırma göstermektedir. Bu sınıflandırmada tüm genel devlet giderleri, genel idare, savunma, kamu düzeni ve güvenlik, ekonomik işler, çevre koruma, barınma, sağlığın korunması, boş zaman, spor, kültür ve din, eğitim ve sosyal güvenlik olmak üzere düzenlenmiştir. OECD tarafından sağlanan devlet işlevlerinin sınıflandırılması, ülkelerarası devlet harcamaların karşılaştırılmasını sağlamaktadır.

Çalışmada Türkiye ve bazı OECD ülkelerinde bütçe giderlerinin gelişimi 2006 ve 2020 döneminde fonksiyonel sınıflandırmaya göre incelenmiştir.

İlk olarak bu ülkelerde genel devlet giderlerinin GSYİH içindeki oranı ele alınmıştır. OECD ülkelerinde genel olarak bu oran bazı ülkeler hariç % 50'nin üzerinde gerçekleşmiştir. Genel devlet giderlerinin GSYİH içindeki oranının incelenen dönemde en düşük olduğu ülkenin Türkiye olduğu görülmüştür.

Genel devlet giderlerinin GSYİH içindeki payındaki artış, genellikle kriz ve pandemi döneminde gerçekleşmiştir. Bu dönemlerin olumsuz etkilerinden kurtulmak için genel devlet harcamalarının OECD ülkelerinde arttırıldığı görülmüştür.

Ülkelerin gelişmişlik düzeylerinin sınıflandırılmasında GSYİH'den, eğitim hizmetlerine ayrılan payın önemli bir gösterge olduğu bilinmektedir. OECD ülkelerinde eğitim giderlerinin GSYİH'ye oranında genel anlamda dalgalanmalar görülmekle beraber artış eğilimi devam etmiştir. OECD ülkeleri arasında, Türkiye'nin, genel devlet giderleri içinde yer alan eğitim giderlerinin GSYİH içindeki payının en az olduğu ülke olduğu görülmüştür.

Sağlık harcamalarında ise 2006 yılı sonrasında, 2020 yılına kadar genel itibariyle OECD ülkelerinde, hep bir artışın olduğu görülmüştür. Türkiye'de genel devlet gideri olarak, sağlık harcamalarının GSYH'ye oranı yıllar itibariyle bir artış-azalış şeklinde gerçekleşmiş olup, OECD ülkeleri arasında en düşük paya sahip olduğu ve pandeminin etkisiyle 2020 yılında önceki yıllara göre az da olsa artışın olduğu görülmüştür. Pandemi nedeniyle diğer OECD ülkelerinde de sağlık harcamalarında artış gerçekleşmiştir.

Savunma giderlerinde de 2006 yılı sonrasında genel OECD ülkelerinde, artış-azalış şeklinde dalgalanmalar görülmüş olsa da genel itibariyle hep bir azalışın olduğu gözlenmiştir.

OECD ülkelerinde 2006 yılından 2020 yılına kadar olan dönemde, genel olarak devlet giderleri içinde yer alan konut ve sosyal tesis giderlerinin GSYİH içindeki payı, genel itibariyle düşmüştür. Bu giderlerin bütün OECD ülkelerinde GSYİH içindeki oranının düşük olduğu görülmüştür. Bunun nedeni mahalli idarelerin de bu yönde harcamalar gerçekleştirmesidir.

2008 yılında yaşanan krizle birlikte sosyal koruma giderlerinin OECD ülkelerinde arttığı görülmektedir. Liberal ekonomi politikalarını savunan birçok ülkenin sosyal koruma giderlerine daha çok kaynak ayırmasının nedeni, kriz nedeniyle ortaya çıkan işsizlik gibi olumsuz sosyal gelişmelerin telafi edilmesidir. OECD ülkeleri arasında Türkiye, sosyal koruma giderlerinin GSYİH içindeki oranı en düşük olan ülkedir.

Türkiye, OECD ülkeleri arasında genel anlamda en düşük paya sahiptir. Bütçe harcamalarının, kamu kesimindeki faaliyetlerin etkin ve verimli bir şekilde yürütülerek sonuçlarının değerlendirilmesine imkân verecek bir şekilde düzenlenmesi gerekmektedir.

KAYNAKÇA

- Akbey, F. (2019). Türkiye’de “Program Bazlı Performans Bütçe” Çalışmaları Üzerine Bir Değerlendirme. *Maliye Araştırmaları Dergisi*, 5(1), 77-98.
- Aktan, H. B. (2006), Türk Kamu Mali Yönetiminde Saydamlık, Vergi Dünyası Dergisi, Sayı: 298, Haziran.
- Asiloğulları, M., ve Ceyhan, M. S. (2019). OECD Ülkelerinde Savunma Harcamalarının Büyüme Üzerindeki Etkisi. *Kapadokya Akademik Bakış*, 3(1), 25-49.
- Ayrangöl, Z., ve Tekdere, M. (2014). Türkiye ve OECD Ülkelerinde Yapılan Eğitim Harcamalarının Karşılaştırmalı Analizi. *LAÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(2), 1-30.
- Batırel, Ö. F. (1996), Kamu Bütçesi, Marmara Üniversitesi Nihad Sayâr Eğitim Vakfı, Yayılım Matbaası, 8. Baskı, İstanbul.
- Bocutoğlu, E., ve Ekinci, A. (2009). Genel Teori, Küresel Krizler Ve Yeniden Maliye Politikası. *Maliye Dergisi*, 156(1), 66-82.
- Busch, B. ve Kauder, B. (2021). *Der Stabilitäts-und Wachstumspakt: Bestandsaufnahme und Vorschläge für mehr fiskalpolitische Disziplin in Europa* (No. 142). IW-Analysen.
- Büyükerşen Y, Tekin F., Heper F., Zillioğlu O., Ataç E., Ataç B., Erdem B. (1984), Kamu Maliyesi, Ankara, T.C. Anadolu Üniversitesi, No:41.
- Demircan, E. S. (2006). Yeni Ekonomik Düzendeki Bütçe Sistemlerindeki Değişim Süreci Ve Türk Kamu Maliyesinin Uyumu. *Yönetim ve Ekonomi Dergisi*, 13(2), 47-61.
- Doğan, S. (2006). Keynesyen Teori’ye Bir Tepki: Arz Yanlı İktisat. *Selçuk Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 6(12), 252-272
- Dorn, F., Gäbler, S., Kauder, B., Krause, M., Lorenz, L., Mosler, M., ve Potrafke, N. (2018). *Die Zusammensetzung des öffentlichen Budgets in Deutschland* (No. 95). ifo Forschungsberichte.
- Dorn, F., Mosler, M., ve Potrafke, N. (2019). Deutschlands Budget im OECD-Vergleich. *Wirtschaftsdienst*, 99(5), 368-370.
- Ercan, T. (2021). Türkiye’de Mali Reform Kapsamında Performans Esaslı Program Bütçeye Geçiş Süreci. *Anadolu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 22(3), 35-52.
- Ergen, Z. (2021). Performans Esaslı Bütçe Sisteminde Program Bazlı Performans Bütçe Sistemine Geçiş: Yeni Bütçe Sistemi ile Hedeflenenler. *Ömer Halisdemir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 14(1), 280-302.
- Edizdoğan, N. (2007), Kamu Bütçesi, Genişletilmiş 6. Baskı, Bursa, Ekin Kitabevi.
- Erdoğan, Z., ve Aydınbaş, G. (2022). Ulusal ve Uluslararası Güvenlik Kapsamında Savunma Harcamalarını Etkileyen Etmenler: OECS Ülkeleri Üzerine Bir Analiz. *Uluslararası İktisadi ve İdari İncelemeler Dergisi*, (34), 143-158.
- Erdoğan, M. ve Yeniğün E. (2008), Türkiye’de Sosyal Bütçe Nasıl Yapılıyor? Nasıl İzlenir? 1. Baskı, İstanbul: TESEV Yayınları.
- Güneş, B., ve Acar, S. (2019). Bir Mali Federalizm Örneği Olarak İsviçre. *Maliye Dergisi*, 176:72-97.
- Karaca, C. ve Çam, Y. (2019). Türkiye’de Sosyal Devlet Anlayışının Değerlendirilmesi. *Maliye Dergisi*, 176, 72-97.
- Karadeniz, O. (2012). Dünya’da ve Türkiye’de İş Kazaları ve Meslek Hastalıkları ve Sosyal Koruma Yetersizliği. *Calisma ve Toplum*, 34(3).
- Orhaner, E. (2007). Kamu Maliyesi, Siyasal Kitabevi, Ankara.
- Öner, E. (1993). “Türkiye’de Bütçe Harcamalarının Genel Bir Değerlendirilmesi”, 9. Türkiye Maliye Eğitimi Sempozyumu, Türkiye’de Bütçe Harcamaları Çukurova Üniversitesi, İ.İ.B.F., Maliye Bölümü
- Pehlivan, O. (2004). Kamu Maliyesi, Derya Kitabevi, Trabzon.
- Tosun, H., Cebeci, U. (2006). 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu, (Açıklamalı ve Karşılaştırmalı), MUK-DER Yayını, Ankara.
- Tüngen, K. (2005). Devlet Bütçesi, Gözden Geçirilmiş ve Genişletilmiş Dördüncü Baskı, İzmir.

- Wagschal, U., Wenzelburger, G., Sandra Detzer, M. A., Maximilian Grasl, M. A., Esche, A., (2006), Erfolgreiche Budgetkonsolidierungen im internationalen Vergleich. https://www.bertelsmannstiftung.de/fileadmin/files/BSt/Presse/imported/downloads/xcms_bst_dms_19102_19104_2.pdf, (Erişim Tarihi, 24 Eylül 2022).
- Yavuz, E., Özgül, H. B., ve Susam, N. (2021). Türk Bütçe Sistemindeki Değişimler ve Performans Esaslı Program Bütçe Sistemine Geçiş. *Maliye Çalışmaları Dergisi*, (65), 115-137.
- T.C. Strateji ve Bütçe Başkanlığı (CSBB). (2020b). 2021-2023 Bütçe Hazırlama Rehberi, Ankara, SBB. https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2020/10/2021-2023_ButceHazirlamaRehberi.pdf. (Erişim Tarihi, 23 Ekim 2022).

EKLER**Tablo 1.** OECD Ülkelerindeki Toplam Genel Devlet Giderlerinin GSYİH'deki Payı (%), 2006 – 2020

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Avustralya	35,9	35,6	38,2	39,3	37,9	38,4	38,3	38,6	39,2	39,6	38,9	39,0	39,0	44,1	46,6
Avusturya	50,4	49,2	49,9	54,1	52,8	50,9	51,2	51,6	52,4	51,1	50,1	49,3	48,7	48,6	57,1
Belçika	48,8	48,6	50,8	54,7	53,9	55,3	56,5	56,1	55,6	53,7	53,1	52,0	52,2	51,8	59,2
Çek Cumhuriyeti	41,5	40,4	40,9	44,4	43,6	43,2	44,7	42,7	42,6	41,9	39,8	39,0	40,6	41,1	47,1
Danimarka	49,8	49,6	50,4	56,5	56,7	56,4	58,0	55,8	55,2	54,5	52,5	50,5	50,5	49,7	53,6
Finlandiya	48,1	46,6	47,9	54,1	53,9	53,7	55,4	56,8	57,3	56,5	55,6	53,6	53,3	53,3	57,0
Fransa	52,9	52,6	53,3	57,2	56,9	56,3	57,1	57,2	57,2	56,8	56,7	56,5	55,6	55,4	61,4
Almanya	45,2	43,4	44,2	48,2	48,1	45,2	44,9	44,9	44,3	44,1	44,4	44,2	44,4	45,0	50,3
Yunanistan	45,1	47,1	50,8	54,1	53,0	55,1	56,7	62,8	50,7	54,1	49,9	48,5	48,5	47,9	59,8
Macaristan	51,3	49,8	48,7	50,5	48,8	49,0	49,1	50,0	50,0	50,4	46,8	46,7	46,1	45,7	51,3
İzlanda	44,8	44,7	63,4	53,6	48,8	50,5	47,7	46,0	45,8	43,5	46,4	44,4	43,8	43,4	50,6
İsrail	43,7	42,1	42,9	43,1	41,2	40,9	41,0	41,0	39,5	38,6	38,9	39,3	40,1	39,6	46,0
İtalya	47,8	46,8	47,8	51,1	49,9	49,2	50,6	51,0	50,9	50,3	49,1	48,8	48,4	48,5	57,0
Japonya	34,6	34,7	36,3	40,3	39,2	40,5	40,3	40,5	40,0	39,0	38,6	38,3	38,3	38,9	47,3
Lüksemburg	39,4	37,4	37,9	42,7	42,0	41,5	41,8	41,2	40,6	40,4	40,0	41,3	42,1	42,9	47,2
Hollanda	43,1	42,5	43,2	47,7	47,9	46,8	46,9	46,6	45,9	44,7	43,6	42,4	42,2	42,0	48,3
Norveç	41,2	41,7	40,6	46,5	45,4	44,2	43,3	44,4	46,3	49,3	51,5	50,5	48,8	51,6	58,2
Polonya	44,5	42,9	44,2	45,0	45,8	44,1	43,1	43,0	42,6	41,7	41,1	41,3	41,5	41,8	48,4
Portekiz	45,2	44,5	45,3	50,2	51,9	50,0	48,9	49,9	51,7	48,2	44,8	45,4	43,2	42,5	49,3
İspanya	38,4	39,3	41,4	46,2	46,0	46,2	48,7	45,8	45,1	43,9	42,4	41,2	41,7	42,1	52,4
İsveç	51,1	49,3	50,0	52,4	50,4	49,8	51,0	51,6	50,7	49,3	49,7	49,2	49,8	49,1	52,1
İsviçre	31,2	30,1	30,6	32,5	32,1	32,1	32,4	33,3	32,9	33,2	33,3	33,3	32,5	32,8	37,8
Birleşik Krallık	40,6	40,8	44,1	46,9	47,1	45,5	45,4	43,6	42,8	41,9	41,1	40,7	40,4	40,3	51,5
ABD	36,7	37,4	39,7	43,2	43,0	41,9	40,1	38,9	38,3	38,0	38,3	38,1	37,9	38,2	47,8
Türkiye	22,0	22,5	22,1	26,0	24,6	21,8	22,3	21,7	21,1	20,9	21,6	21,0	21,4	22,6	23,4

Kaynak: OECD (2022), General government spending (indicator). doi: 10.1787/a31cbf4d-en, Erişim: 25.09.2022, OECD (2022), General government spending (indicator). doi: 10.1787/a31cbf4d-en Erişim: 25.09.2022, Türkiye verileri, Hazine ve Maliye Bakanlığı (2022). https://ms.hmb.gov.tr/uploads/2022/09/Genel-Butce-Giderleri-Gerceklemleri-Eko_Fonk Erişim: 3.10.2022, TÜİK (2022), TÜİK - Veri Portalı (tuik.gov.tr), elde edilen bilgilerle tarafımızdan hesaplanmıştır (GSYİH cari fiyatlarıdır).

Tablo 2. OECD Ülkelerindeki Eğitim Giderlerinin GSYİH'deki Payı (%), 2006 – 2020

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Avustralya	5,370	5,333	5,612	6,650	6,427	5,878	5,912	5,770	5,802	5,856	5,737	5,843	5,920	6,344	6,137
Avusturya	4,798	4,685	4,845	5,107	5,114	4,983	5,000	5,023	4,934	4,927	4,891	4,836	4,777	4,785	5,070
Belçika	5,627	5,518	5,724	6,081	6,041	6,212	6,256	6,375	6,310	6,307	6,215	6,234	6,209	6,134	6,628
Çek Cumhuriyeti	4,884	4,302	4,298	4,621	4,611	4,586	4,538	4,520	4,530	4,398	3,944	4,065	4,569	4,856	5,065
Danimarka	6,191	5,941	6,106	6,936	7,132	6,819	6,972	6,883	7,127	7,010	6,795	6,438	6,394	6,331	6,396
Finlandiya	5,969	5,768	5,821	6,481	6,539	6,424	6,401	6,364	6,340	6,195	6,049	5,650	5,549	5,611	5,837
Fransa	5,475	5,305	5,387	5,669	5,643	5,480	5,488	5,493	5,489	5,446	5,408	5,394	5,322	5,248	5,486
Almanya	4,025	3,922	3,945	4,340	4,380	4,295	4,266	4,355	4,311	4,247	4,197	4,183	4,267	4,339	4,613
Yunanistan	3,648	3,591	3,773	4,130	4,141	4,516	4,582	4,495	4,321	4,146	4,016	3,891	4,095	3,989	4,454
Macaristan	5,910	5,506	5,290	5,357	5,474	5,043	4,672	4,709	5,196	5,197	4,959	5,059	5,007	4,719	4,704
İzlanda	7,669	7,437	7,519	7,568	7,183	7,128	6,967	6,821	6,947	6,803	6,697	6,993	6,995	6,968	7,727
İrlanda	4,012	4,326	4,707	4,778	4,623	5,297	5,049	4,783	4,504	3,418	3,494	3,311	3,184	3,141	3,102
İsrail	6,390	6,352	6,562	6,602	6,656	6,606	6,862	6,967	6,919	6,862	6,877	7,029	7,134	7,028	7,073
İtalya	4,373	4,420	4,286	4,529	4,347	4,061	4,056	4,087	4,039	3,998	3,858	3,861	3,925	3,901	4,259
Japonya	3,404	3,420	3,469	3,780	3,612	3,631	3,601	3,601	3,590	3,440	3,336	3,287	3,278	3,336	3,620
Lüksemburg	4,423	4,272	4,327	4,867	5,012	4,990	5,070	4,681	4,565	4,469	4,350	4,440	4,572	4,766	4,968
Hollanda	5,197	5,141	5,238	5,642	5,636	5,507	5,519	5,416	5,437	5,301	5,277	5,127	5,057	4,986	5,319
Norveç	4,918	4,858	4,674	5,416	5,260	5,018	4,886	4,907	5,124	5,467	5,652	5,579	5,395	5,606	5,906
Polonya	5,940	5,694	5,637	5,411	5,539	5,427	5,386	5,303	5,283	5,274	4,962	4,899	4,997	5,011	5,159
Portekiz	6,364	5,875	5,966	6,504	6,729	6,130	5,381	5,472	5,310	5,083	4,771	4,583	4,436	4,469	5,006
İspanya	3,966	4,027	4,238	4,645	4,520	4,429	4,198	4,127	4,123	4,119	4,070	3,998	3,970	4,022	4,632
İsveç	6,517	6,260	6,399	6,708	6,414	6,330	6,438	6,477	6,506	6,421	6,629	6,701	6,889	6,915	6,998
İsviçre	5,033	4,789	4,888	5,211	5,126	5,160	5,255	5,314	5,312	5,400	5,425	5,425	5,340	5,461	5,739
Birleşik Krallık	5,613	5,645	5,761	6,182	6,240	5,793	5,571	5,287	5,311	5,155	5,021	4,877	4,741	4,741	5,433
ABD	6,164	6,243	6,436	6,739	6,695	6,498	6,254	6,229	6,129	6,093	6,119	6,053	5,985	5,929	6,047
Türkiye	2,031	2,120	2,229	2,564	2,577	2,475	2,548	2,536	2,624	2,610	2,784	2,535	2,511	2,943	2,630

Kaynak: OECD (2022), General government spending (indicator). doi: 10.1787/a1cbf4d-en Erişim: 25.09. 2022, OECD (2022), General government spendig (indicator). doi: 10.1787/a31cbf4d-en Erişim: 25.09 2022, Türkiye verileri, Hazine ve Maliye Bakanlığı (2022). [htt,s://ms.hmb.gov.tr/uploads/2022/09/Genel-Butce-Giderleri-Gerceklemleri-Eko_Fonk](https://ms.hmb.gov.tr/uploads/2022/09/Genel-Butce-Giderleri-Gerceklemleri-Eko_Fonk) Erişim: 3.10.2022, TÜİK (2022), TÜİK - Veri Portalı (tuik.gov.tr), elde edilen bilgilerle tarafımızdan hesaplanmıştır. (GSYİH cari fiyatlarıdır).

Tablo 3. OECD Ülkelerinde Sağlık Giderlerinin GSYİH'deki Payı, (%) 2006 – 2020

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Avustralya	6,29	6,38	6,57	6,87	6,83	7,18	7,12	7,05	7,18	7,48	7,65	7,54	7,46	7,87	8,26
Avusturya	7,33	7,36	7,51	7,84	7,87	7,65	7,68	7,78	7,92	8,20	8,17	8,19	8,24	8,30	9,19
Belçika	6,70	6,76	7,29	7,84	7,76	7,74	7,94	8,01	8,03	7,83	7,62	7,59	7,62	7,54	8,84
Çek Cumhuriyeti	6,94	6,75	6,91	7,77	7,74	7,65	7,70	7,58	7,55	7,53	7,42	7,39	7,49	7,55	9,18
Danimarka	7,35	7,67	7,89	8,87	8,55	8,45	8,65	8,51	8,56	8,52	8,44	8,32	8,29	8,34	8,94
Finlandiya	6,67	6,47	6,70	7,41	7,33	7,36	7,71	7,83	7,81	7,29	7,18	7,01	7,07	7,14	7,63
Fransa	7,58	7,46	7,45	7,96	7,98	7,93	8,00	8,06	8,19	8,08	8,13	8,11	8,03	7,96	8,96
Almanya	6,43	6,36	6,48	7,14	7,00	6,82	6,85	7,08	7,15	7,20	7,20	7,12	7,18	7,30	8,42
Yunanistan	5,90	6,01	6,46	6,81	6,92	6,61	6,03	5,40	4,79	4,98	5,33	5,47	5,57	5,75	6,70
Macaristan	5,65	4,93	4,89	5,22	4,97	5,07	5,08	5,01	4,79	5,14	4,71	4,68	4,65	4,55	6,39
İzlanda	7,59	7,47	7,41	7,71	7,23	7,04	7,11	7,09	7,23	7,14	7,30	7,49	7,69	7,74	8,55
İrlanda	5,93	6,23	6,92	7,88	7,47	7,92	7,69	7,31	6,73	5,18	5,22	4,93	4,78	4,73	5,43
İsrail	5,01	4,82	4,86	4,94	4,99	4,95	5,01	5,04	5,11	5,09	5,21	5,30	5,36	5,38	6,22
İtalya	6,90	6,68	7,01	7,42	7,39	7,11	7,11	7,12	7,12	7,03	6,91	6,82	6,81	6,81	7,85
Japonya	5,99	6,09	6,31	7,04	7,14	7,49	7,60	7,64	7,63	7,60	7,50	7,53	7,56	7,71	8,63
Lüksemburg	4,92	4,70	4,74	5,28	4,98	4,92	5,03	5,21	5,06	4,91	4,77	4,99	5,11	5,15	5,86
Hollanda	6,65	6,72	6,55	7,41	7,76	7,88	8,13	8,03	7,96	7,72	7,25	7,29	7,35	7,36	8,05
Norveç	6,90	6,88	6,57	7,47	7,35	7,14	7,13	7,37	7,73	8,24	8,61	8,41	8,18	8,70	9,64
Polonya	4,62	4,48	4,96	5,00	4,97	4,67	4,63	4,66	4,66	4,67	4,63	4,68	4,81	4,88	5,36
Portekiz	7,09	7,12	7,30	8,03	7,48	6,96	6,62	6,49	6,29	6,16	6,11	6,25	6,46	6,49	7,24
İspanya	5,65	5,70	6,07	6,83	6,63	6,52	6,28	6,21	6,15	6,17	6,08	5,97	6,00	6,10	7,61
İsveç	6,36	6,36	6,56	6,97	6,68	6,72	6,83	6,90	6,91	6,83	6,87	6,85	7,00	6,96	7,32
İsviçre	1,66	1,63	1,73	1,87	1,82	1,89	2,03	2,09	2,07	2,10	2,13	2,08	2,09	2,15	2,52
Birleşik Krallık	6,48	6,49	6,85	7,65	7,59	7,38	7,33	7,32	7,43	7,46	7,48	7,38	7,40	7,57	9,81
ABD	7,43	7,69	7,98	8,70	8,82	8,79	8,63	8,61	8,89	9,14	9,35	9,34	9,35	9,46	1,50
Türkiye	1,07	1,18	1,20	1,46	1,27	1,23	0,90	0,99	0,96	0,97	1,00	1,03	0,98	1,10	1,28

Kaynak: OECD (2022), General government spendin, (indicato,). doi: 10.1787/a31cbf4d-en, Erişim: 25.09.2022, OECD (2022), General government spending (indicator). doi: 10.1787/a31cbf4d-en Erişim: 25.09.2022, Türkiye verileri, Hazine ve Maliye Bakanlığı (2022). https://ms.hmb.gov.tr/uploads/2022/09/Genel-Butce-Giderleri-Gerceklesmeleri-Eko_Fonk Erişim: 3.10.2022, TÜİK (2022), TÜİK - Veri Portalı (tuik.gov.tr), elde edilen bilgilerle tarafımızdan hesaplanmıştır. (GSYİH cari fiyatlarıdır).

Tablo 4. OECD Ülkelerinde Savunma Giderlerinin GSYİH'deki Payı, 2006 – 2020

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Avustralya	1,980	1,848	2,015	2,074	1,925	1,860	1,867	1,905	2,040	2,197	2,225	2,259	2,308	2,510	2,495
Avusturya	0,714	0,756	0,896	0,708	0,643	0,622	0,594	0,622	0,579	0,555	0,593	0,593	0,581	0,601	0,619
Belçika	1,005	1,014	1,061	1,006	0,972	0,947	0,926	0,924	0,876	0,828	0,804	0,791	0,757	0,788	0,906
Çek Cumhuriyeti	1,140	1,095	1,023	1,008	0,974	0,882	0,801	0,758	0,693	0,913	0,720	0,801	0,864	0,876	1,018
Danimarka	1,531	1,413	1,404	1,377	1,348	1,348	1,403	1,311	1,138	1,118	1,113	1,166	1,181	1,135	1,168
Finlandiya	1,422	1,351	1,436	1,586	1,497	1,371	1,488	1,462	1,384	1,306	1,327	1,243	1,192	1,151	1,361
Fransa	1,792	1,734	1,723	1,887	1,866	1,784	1,796	1,772	1,683	1,751	1,912	1,775	1,759	1,740	1,914
Almanya	0,974	0,885	0,901	0,999	0,957	0,935	1,102	1,059	0,961	0,963	0,976	1,017	1,046	1,056	1,092
Yunanistan	2,578	2,766	2,992	3,319	2,708	2,437	2,447	2,156	2,684	2,519	2,124	2,536	2,267	1,981	2,565
Macaristan	1,350	1,261	1,018	0,914	1,173	1,050	0,724	0,672	0,585	0,670	0,778	1,075	0,926	1,025	1,095
İzlanda	0,063	0,058	0,056	0,040	0,044	0,037	0,019	0,027	0,020	0,017	0,020	0,058	0,021	0,073	0,083
İrlanda	0,371	0,378	0,444	0,417	0,356	0,436	0,404	0,384	0,389	0,299	0,303	0,269	0,285	0,235	0,243
İsrail	7,645	7,028	6,793	6,428	6,266	6,146	6,152	5,972	6,044	5,900	5,794	5,469	5,537	5,288	5,378
İtalya	1,207	1,195	1,312	1,493	1,370	1,365	1,283	1,223	1,189	1,191	1,296	1,283	1,253	1,262	1,384
Japonya	0,868	0,852	0,866	0,941	0,869	0,883	0,913	0,906	0,931	0,898	0,831	0,908	0,909	0,921	0,934
Lüksemburg	0,226	0,237	0,253	0,298	0,500	0,405	0,356	0,329	0,291	0,260	0,312	0,336	0,412	0,378	0,726
Hollanda	1,270	1,273	1,249	1,365	1,271	1,247	1,145	1,136	1,085	1,117	1,132	1,156	1,172	1,230	1,343
Norveç	1,551	1,557	1,500	1,632	1,465	1,521	1,358	1,365	1,446	1,540	1,582	1,704	1,714	1,902	2,041
Polonya	1,623	1,926	1,918	1,518	1,636	1,581	1,475	1,667	1,479	1,551	1,577	1,694	1,634	1,622	1,734
Portekiz	1,289	1,173	1,183	1,436	1,904	1,239	1,113	1,102	1,050	1,021	0,854	0,878	0,870	0,780	0,826
İspanya	1,022	1,006	1,013	1,024	1,052	1,049	0,940	0,968	0,867	0,967	0,978	0,893	0,855	0,847	0,943
Avustralya	1,626	1,525	1,458	1,452	1,495	1,413	1,391	1,444	1,287	1,208	1,200	1,181	1,214	1,222	1,342
Avusturya	0,868	0,822	0,832	0,852	0,800	0,797	0,781	0,813	0,768	0,761	0,782	0,793	0,768	0,812	0,889
Birleşik Krallık	2,263	2,163	2,338	2,497	2,524	2,448	2,344	2,194	2,097	2,012	1,890	1,865	1,838	1,959	2,126
ABD	3,912	3,951	4,302	4,611	4,670	4,514	4,191	3,745	3,476	3,287	3,202	3,165	3,221	3,343	3,563
Türkiye	1,453	1,330	1,278	1,444	1,277	1,150	1,163	1,082	1,031	0,970	1,008	0,979	1,101	1,235	1,241

Kaynak: OECD (2022), General government spending (indicator). doi: 10.1787/a31cbf4d-en Erişim: 25.09 2022, OECD (2022), General government spending(indicator). doi: 10.1787/a31cbf4d-en Erişim: 25.09 2022, Türkiye verileri, Hazine ve Maliye Bakanlığı (2022). https://ms.hmb.gov.tr/uploads/2022/09/Genel-Butce-Giderleri-Gerceklemleri-Eko_Fonk Erişim: 3.10.2022, TÜİK (2022), TÜİK - Veri Portalı (tuik.gov.tr), elde edilen bilgilerle tarafımızdan hesaplanmıştır. (GSYİH cari fiyatlarıdır).

Tablo 5. OECD Ülkelerinde Konut ve Sosyal Tesis Giderlerinin GSYİH'deki Payı, 2006 – 2020

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Avustralya	0,692	0,749	0,759	0,806	0,691	0,576	0,569	0,561	0,584	0,557	0,542	0,560	0,612	0,628	0,676
Avusturya	0,369	0,389	0,378	0,425	0,385	0,363	0,370	0,348	0,346	0,351	0,343	0,320	0,326	0,298	0,272
Belçika	0,420	0,440	0,407	0,415	0,441	0,325	0,410	0,378	0,357	0,283	0,329	0,303	0,340	0,348	0,385
Çek Cumhuriyeti	1,202	0,966	0,902	1,000	0,925	0,868	0,697	0,812	0,842	0,660	0,588	0,585	0,771	0,661	0,653
Danimarka	0,183	0,324	0,377	0,504	0,256	0,280	0,282	0,279	0,226	0,236	0,256	0,209	0,230	0,199	0,152
Finlandiya	0,281	0,324	0,398	0,489	0,487	0,509	0,432	0,396	0,393	0,406	0,312	0,323	0,294	0,310	0,319
Fransa	1,134	1,153	1,216	1,467	1,403	1,399	1,324	1,272	1,201	1,121	1,085	1,024	1,034	1,058	1,116
Almanya	0,907	0,801	0,720	0,666	0,583	0,514	0,456	0,427	0,397	0,382	0,374	0,375	0,394	0,422	0,477
Yunanistan	0,237	0,218	0,257	0,372	0,199	0,189	0,229	0,294	0,276	0,236	0,229	0,207	0,232	0,210	0,266
Macaristan	0,994	0,913	0,826	1,149	0,656	0,765	0,847	0,755	0,892	1,032	0,669	0,722	0,674	0,754	0,964
İzlanda	0,678	0,435	0,478	0,466	0,382	0,694	0,812	0,491	0,495	0,517	0,650	0,626	0,638	0,599	0,672
İrlanda	1,273	1,708	1,633	1,286	1,199	0,848	0,739	0,673	0,732	0,570	0,540	0,497	0,572	0,615	0,668
İsrail	0,419	0,317	0,251	0,194	0,033	-0,037	0,223	0,132	0,167	-0,060	0,152	-0,044	0,163	0,197	0,027
İtalya	0,630	0,645	0,639	0,735	0,755	0,646	0,685	0,573	0,507	0,503	0,429	0,408	0,426	0,469	0,476
Japonya	0,790	0,765	0,736	0,877	0,785	0,712	0,639	0,722	0,738	0,664	0,670	0,637	0,635	0,626	0,692
Lüksemburg	0,598	0,552	0,600	0,784	0,765	0,729	0,735	0,495	0,553	0,500	0,501	0,514	0,568	0,572	0,532
Hollanda	0,454	0,463	0,544	0,738	0,656	0,522	0,555	0,560	0,509	0,477	0,418	0,373	0,447	0,447	0,493
Norveç	0,557	0,530	0,545	0,624	0,620	0,606	0,582	0,631	0,690	0,756	0,838	0,792	0,788	0,825	0,920
Polonya	0,969	0,778	0,808	0,942	0,781	0,839	0,807	0,744	0,720	0,707	0,599	0,559	0,592	0,539	0,484
Portekiz	0,705	0,695	0,762	0,820	0,561	0,441	0,458	0,486	0,491	0,476	0,420	0,441	0,460	0,453	0,531
İspanya	0,778	0,918	1,070	1,311	0,710	0,576	0,571	0,465	0,506	0,522	0,447	0,444	0,437	0,426	0,452
İsveç	0,548	0,532	0,559	0,591	0,491	0,541	0,521	0,562	0,604	0,589	0,529	0,561	0,718	0,681	0,695
İsviçre	0,142	0,130	0,180	0,180	0,186	0,181	0,185	0,181	0,178	0,188	0,181	0,182	0,187	0,199	0,203
Birleşik Krallık	1,137	1,165	1,177	1,454	1,230	0,966	0,778	0,618	0,602	0,655	0,590	0,671	0,670	0,778	0,775
ABD	0,583	0,623	0,668	1,288	0,960	0,843	0,675	0,545	0,527	0,511	0,515	0,558	0,498	0,488	0,531
Türkiye	0,482	0,424	0,375	0,367	0,556	0,339	0,301	0,334	0,196	0,192	0,171	0,221	0,198	0,272	0,175

Kaynak: OECD (2022), General government spending (indicator). doi: 10.1787/a31cbf4d-en Erişim: 25.09 2022, OECD (2022), General government spending(indicator). doi: 10.1787/a31cbf4d-en Erişim: 25.09 2022, Türkiye verileri, Hazine ve Maliye Bakanlığı (2022). https://ms.hmb.gov.tr/uploads/2022/09/Genel-Butce-Giderleri-Gerceklemleri-Eko_Fonk Erişim: 3.10.2022, TÜİK (2022), TÜİK - Veri Portalı (tuik.gov.tr), elde edilen bilgilerle tarafımızdan hesaplanmıştır. (GSYİH *cari fiyatlar*ladır).

Tablo 6. OECD Ülkelerinde Sosyal Koruma Giderlerinin GSYİH'deki Payı, 2006 – 2020

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Avustralya	9,70	9,51	11,24	9,91	9,61	9,80	9,92	10,12	10,49	10,55	10,06	9,81	9,80	11,02	11,87
Avusturya	19,86	19,41	19,58	21,24	21,40	20,69	20,91	21,30	21,45	21,19	20,99	20,60	20,16	20,15	22,89
Belçika	17,06	16,80	17,51	19,21	18,85	19,11	19,58	20,05	19,77	19,39	19,41	19,32	19,28	19,27	22,74
Çek Cumhuriyeti	11,89	12,05	12,21	13,38	13,49	13,52	13,70	13,83	13,40	12,90	12,70	12,33	12,38	12,52	14,34
Danimarka	21,67	21,46	21,60	24,27	24,84	24,69	24,58	24,52	24,00	23,48	22,89	22,23	21,87	21,62	22,42
Finlandiya	19,62	19,04	19,29	22,53	22,60	22,47	23,59	24,60	25,22	25,27	25,48	24,55	24,25	24,06	25,46
Fransa	21,59	21,67	21,85	23,71	23,67	23,70	24,17	24,46	24,50	24,34	24,44	24,17	23,90	23,82	27,18
Almanya	19,94	18,90	18,81	20,69	20,06	18,88	18,90	18,99	18,79	19,09	19,51	19,44	19,28	19,62	21,58
Yunanistan	15,12	15,71	17,04	18,64	18,97	20,58	21,32	19,65	20,35	20,37	20,67	20,01	19,80	19,80	22,54
Macaristan	17,19	17,18	17,37	18,05	17,22	16,85	16,57	16,40	15,29	14,57	14,20	13,69	13,09	12,69	13,52
İzlanda	7,97	8,08	8,85	10,73	10,39	10,81	10,30	9,83	9,82	9,12	13,16	9,69	9,85	10,61	13,86
İrlanda	12,02	12,80	15,13	17,71	17,49	15,99	15,77	15,00	13,57	10,20	9,95	9,45	8,93	8,76	10,24
İsrail	10,62	10,39	10,46	11,17	10,89	10,66	10,87	10,78	10,54	10,59	10,55	10,94	10,92	11,01	13,32
İtalya	17,25	17,40	17,97	19,72	19,69	19,54	20,25	20,91	21,12	21,28	20,88	20,69	20,66	21,05	25,14
Japonya	12,90	13,21	13,85	15,69	15,79	16,49	16,49	16,37	16,19	15,91	16,01	15,94	15,87	16,08	17,80
Lüksemburg	16,09	15,06	15,50	17,69	17,14	17,04	17,26	17,69	17,49	17,49	17,15	17,65	17,89	18,24	20,61
Hollanda	14,73	14,46	14,77	16,42	16,78	16,79	16,99	17,19	17,04	16,85	16,81	16,31	15,93	15,85	17,44
Norveç	15,34	15,46	15,21	17,84	17,64	17,38	17,26	17,64	18,20	19,53	20,53	19,91	19,01	19,72	22,32
Polonya	16,82	15,60	15,51	16,11	16,30	15,52	15,66	16,12	16,01	15,71	16,62	16,43	16,19	16,68	18,06
Portekiz	15,11	14,87	15,20	17,18	17,36	17,95	18,46	19,43	19,01	18,50	18,05	17,20	16,93	16,87	18,84
İspanya	12,68	12,84	13,80	16,15	16,75	16,99	17,82	18,16	17,95	17,18	16,99	16,67	16,90	17,41	22,07
İsveç	21,11	20,00	19,90	21,39	20,31	19,62	20,41	20,96	20,52	20,12	20,55	19,98	19,56	18,96	19,64
İsviçre	12,27	11,84	11,79	12,46	12,51	12,46	12,52	13,27	13,02	13,11	13,24	13,18	12,84	12,85	15,99
Birleşik Krallık	14,12	14,20	14,74	16,60	16,67	16,47	6,83	16,39	16,01	15,87	15,42	14,90	14,77	14,56	16,44
ABD	6,71	6,70	7,70	8,63	8,98	8,59	8,13	8,02	7,80	7,80	7,73	7,62	7,50	7,57	12,16
Türkiye	3,28	3,92	3,74	5,56	5,12	4,20	4,80	4,69	4,47	4,25	4,99	5,08	4,81	5,48	5,91

Kaynak: OECD (2022), General government spending (indicator). doi: 10.1787/a31cbf4d-en Erişim: 25.09 2022, OECD (2022), General government spending (indicator). doi: 10.1787/a31cbf4d-en Erişim: 25.09 2022, Türkiye verileri, Hazine ve Maliye Bakanlığı (2022). https://ms.hmb.gov.tr/uploads/2022/09/Genel-Butce-Giderleri-Gerceklemleri-Eko_Fonk Erişim: 3.10.2022, TÜİK (2022), TÜİK - Veri Portalı (tuik.gov.tr), elde edilen bilgilerle tarafımızdan hesaplanmıştır. (GSYİH cari fiyatlarıdır).

